

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН І ГЕОГРАФІЇ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД "ХАРКІВСЬКИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНО-
МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ТУРИЗМУ"
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали ІХ Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(15 січня 2026 р., м. Харків)**

**Харків
2026**

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Кафедра суспільно-економічних дисциплін і географії
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Обласний комунальний заклад
«Харківський організаційно-методичний центр туризму»
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького**

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

**Матеріали ІХ Всеукраїнської
науково-практичної Інтернет-конференції
Харківського національного педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди
(15 січня 2026 р., м. Харків)**

Харків 2026

УДК: 338.48:911: 322: 314.1: 37:502:551:63: 504:379.852:811

Рецензенти:

Денисик Г. І., д.г.н., професор,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
Маховка В.М., к.е.н. доцент,
Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"

Редакційна колегія:

О.О. Ніколаєнко – д.і.н, професор, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **С. В. Гришко** - к.г.н, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького; **О.О. Зеленько** - к.е.н, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **Л.І. Полякова** – к.і.н., доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького; **Т.Г. Гуцан** – к.п.н., доцент Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **П.І. Лоцман** – к.г.н, доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **І.К. Нестерчук** - к.г.н., доцент, Житомирський державний університет імені Івана Франка; **Ю.І. Муромцева** – к.е.н., доцент, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **В.Д. Холодок** – к.наук з держ управління, директор ОКЗ "Харківський організаційно-методичний Центр Туризму"; **Т.С. Коптєва** – доктор філософії з природничих наук, доцент Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди; **В.О. Воронін** – доктор філософії з природничих наук, ст. викладач Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди;

*Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного
педагогічного університету імені Г.С.Сковороди
протокол № 1 від 21.01.2026*

Географія та туризм: Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (15 січня 2026 р., м. Харків) / за заг. ред. Муромцевої Ю.І. Харків: ХНПУ ім.Г.С.Сковороди, 2026. – 438 с.

У збірнику представлено матеріали, присвячені актуальним питанням сучасної географічної науки та туризмознавства, методиці їх викладання.

Розглянуто освітні тенденції у галузях географії та туризму у світі й Україні, проблеми природничої географії, висвітлення реалізації Сталого розвитку в екологічній, економічній та соціальній сферах, розглянуто питання про стан і розвиток туризму в світі й Україні, перспективі післявоєнного відновлення і використання туристичних ресурсів, природної та культурно-історичної спадщини України.

Для викладачів, аспірантів, магістрів, студентів вищих навчальних закладів та інших зацікавлених осіб.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, наявність плагіату, імен власних та інших відомостей.

© Колектив авторів, 2026
© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди, 2026

ЗМІСТ

Розділ 1. Трансформаційні процеси в системі освіти в умовах глобалізаційних змін та післявоєнного відновлення України	10
<i>Пунач С. О.</i> СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ У СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ СИСТЕМИ ОСВІТИ	10
<i>Воровка М. І.</i> ПЕДАГОГІЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛАБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ	14
<i>Браславська О. В., Швайковський А. А.</i> СЬОГОДЕННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	17
<i>Альтгайм Л. Б., Семеген О. О.</i> РОЛЬ КРАЄЗНАВЧИХ ЕКСКУРСІЙ У НАЦІОНАЛЬНОМУ ВИХОВАННІ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	21
<i>Моложон К. О.</i> ГОСТЬОВІ ЛЕКЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ, УНІВЕРСАЛЬНОГО ДИЗАЙНУ НАВЧАННЯ ТА НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: РЕЗУЛЬТАТИ KEY-ДОСЛІДЖЕННЯ	25
<i>Арсененко І. А., Донець І. А., Хомотюк Ю. П.</i> ФОРМУВАННЯ ГЕОГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗАСОБАМИ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ	30
<i>Жилка Я. М., Власенко Р. П.</i> ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСВІТНІХ ПЛАТФОРМ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ	37
<i>Левада О. М., Гришко С. В., Непша О. В.</i> ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ «КАРТОГРАФІЯ З ОСНОВАМИ ТОПОГРАФІЇ ТА НАВЧАЛЬНОЮ ПРАКТИКОЮ»	41
<i>Нелін Є.В.</i> З ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ: ІНСАЙТИ І ПОРАДИ КОЛЕГАМ	45
<i>Христова Т. Є., Кузін В. О.</i> ОПТИМІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ З ПОРУШЕННЯМ ПОСТАВИ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	49
<i>Муртазієв Е. Г., Христової Д. Ю.</i> ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ В ПЕРІОД ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	53
<i>Кожевникова А. В., Кожевников П. П.</i> ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ЯДРО ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ	56
<i>Пюрко В. Є., Пюрко О. Є., Арабаджи-Тіпенко Л. І.</i> ДИВЕРСИФІКАЦІЯ	60

Розділ 5. Глобальні та національні тенденції розвитку туристичної галузі: виклики та можливості для України

309

Chyniak V., Leta V. CRITICAL OPERATING CONDITIONS: NUANCES OF ADAPTATION OF THE HOSPITALITY SECTORS OF SELECTED TOURIST REGIONS OF THE WORLD

309

Миронов Ю. Б. РОЛЬ ТУРИЗМУ У ФОРМУВАННІ ДЕРЖАВНИЦЬКОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН

319

Бойко З. В. НАЦІОНАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

322

Мариняк Я. О., Стецько Н. П. ЕКОТУРИЗМ ТА ГЛОБАЛЬНІ ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

326

Арсененко І. А., Арабаджи О. С., Донець І. А., Врублевська Г. А. СТАЛИЙ І ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ТУРИЗМ У ФОРМУВАННІ МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

337

Фастовець О. О. ВИКЛИКИ ТА ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

346

Безсмертнюк Т. П. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

349

Симко С. І., Зубков Р. С. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАКЛАДІВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА: СУЧАСНІ ТРЕНДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

353

Казаков В. Л. МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКСКУРСІЙ В ІНДУСТРІАЛЬНОМУ ТУРИЗМІ

356

Лисюк Т. В. ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЛИНИ З УРАХУВАННЯМ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

362

Сологуб Ю. І., Сігалова С. О., ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ

366

Шестакова А. В. ПЕРЕВАГИ ЦИРКУЛЯРНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

368

Ткачук Л. М. ПОКАЗНИКИ НАДХОДЖЕНЬ ВІД ТУРИСТИЧНОГО ЗБОРУ ЯК ІНДИКАТОР ЗМІН У ФУНКЦІОНАЛЬНІЙ ТА РЕГІОНАЛЬНІЙ СТРУКТУРІ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

373

Кузик І. М., Зубков Р. С. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ТА ОНОВЛЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В СЕКТОРІ NORESA

377

Луців М.М., Ковальська Л. В. ВІЙСЬКОВИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

380

Воронаєв О. В., Коптєва Т. С. СВІТОВІ ТА ВНУТРІШНІ ТРЕНДИ

386

Література.

1. Пацюк В. С. Індустріальний туризм та його особливості. Географія та туризм. 2009. №. 2. С. 104-109
2. Patsiuk, V., Kazakov, V. (2023). Industrial tourism as an effective direction of urban regeneration (analysis of Kryvyi Rih practice). Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series "Geology. Geography. Ecology", (58), 188-201. <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2023-58-15>
3. Смолій В.А., Федорченко В.К., Цибух В.І. Енциклопедичний словник-довідник з туризму. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. – 372 с.

УДК 338.48-32(072)

Лисюк Тетяна Василівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

*доцент кафедри готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації
Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк*

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ВОЛИНІ З УРАХУВАННЯМ ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Екскурсійна діяльність є важливим елементом туристичної галузі, що сприяє культурному, пізнавальному та економічному розвитку регіонів. Для Волині, як території з унікальною історико-культурною спадщиною, мальовничими природними ландшафтами й самобутньою етнокультурною традицією, розвиток екскурсійного туризму має особливе значення.

Сучасні тенденції у сфері туризму акцентують увагу не лише на кількісних показниках відвідуваності, а й на якості організації турів, дотриманні екологічного балансу та соціальної відповідальності. Саме тому інтеграція принципів сталого розвитку в організацію екскурсійної діяльності Волині є стратегічно необхідним кроком.

Проблематика популяризації культурної та туристичної спадщини, зокрема в контексті екскурсійної діяльності, знайшла відображення у

наукових розвідках Т. Лисюк [3], Т. Трофімук-Кирилової, А. Карпюк [4] та інших дослідників.

Аспекти впровадження цифрових інноваційних технологій у туристичній сфері України проаналізовано в роботах Л. Ройко, Ю. Білецького [2].

Проте питання організації екскурсійної діяльності Волині з урахуванням принципів сталого розвитку потребує подальшого теоретичного та практичного опрацювання.

Сталий розвиток у сфері туризму передбачає гармонійне поєднання економічних, соціальних та екологічних аспектів. Його метою є задоволення потреб нинішнього покоління без шкоди для можливостей майбутніх. У контексті екскурсійної діяльності це означає:

- раціональне використання природних і культурних ресурсів;
- мінімізацію негативного впливу на довкілля;
- збереження автентичності місцевих громад і традицій;
- забезпечення справедливого розподілу прибутків між усіма учасниками туристичного процесу.

Для Волині ці принципи мають особливе значення, оскільки регіон є не лише туристичним, але й екологічно чутливим простором із великою кількістю природоохоронних територій.

Волинь вирізняється значною концентрацією природних і культурних пам'яток, що створює сприятливі передумови для розвитку екскурсійного туризму різного типу – історико-пізнавального, релігійного, екологічного, агротуризму, подієвого і ін.

До головних об'єктів екскурсійного відвідування належать:

Луцький замок (замок Любарта) – унікальна пам'ятка готичної архітектури XIV ст.;

- Зимненський Успенський монастир, один із найстаріших сакральних комплексів України;

- Острозький замок і колишня академія;
- Музей Лесі Українки в Колодяжному;
- Музейний простір «Окольний замок»: простір для заходів, презентацій та показ історії (підземелля колегіуму, вежа Чорторийських);
- Шацький національний природний парк з озером Світязь;
- Національний природний парк Прип'ять-Стохід, відомий своєю флорою і фауною;
- Черемський природний заповідник;
- Національний парк «Цуманська Пуща».

Фестивалі: «Бандерштат», «Ніч у Луцькому замку», «Поліське літо з фольклором» [3].

Ці ресурси формують основу для створення тематичних екскурсійних маршрутів – культурно-пізнавальних, етнографічних, природоохоронних, духовних тощо.

В області функціонує понад десяток міжнародних туристичних та екоосвітніх проєктів, а в Луцьку діє Центр розвитку туризму та Музейний простір «Окольний замок», що вказує на активну розвиток туризму, особливо через призму цифровізації спадщини, і залучення туристів інтересом до локальної культури та історії, незважаючи на воєнний стан [3].

Також активно розвиваються приватні екскурсійні ініціативи, які пропонують авторські тури. Серед основних напрямів діяльності [1]:

- організація пішохідних і автобусних екскурсій історичними містами Луцьк, Володимир, Олика;
- екологічні маршрути (еко-маршрут «Легенди Світязя» у Шацькому НПП: маршрут поєднує природні, історичні та культурні елементи, з мінімальним екологічним впливом); (веломаршрут: «Волинські замки» – мінімізація викидів, підтримка активного туризму);
- етнотури в сільській місцевості з елементами фольклору й ремесел (етнотур: «Дорога традицій», знайомство з народними ремеслами (гончарство,

лозоплетіння, вишивка) у громадах Ковельщини й Турійщини; проєкт «Зелена Волинь»: навчальні тури для школярів і студентів, спрямовані на виховання екологічної свідомості.

- релігійно-паломницькі тури святинами Волині [4].

Попит на такі тури поступово зростає, особливо серед внутрішніх туристів.

Організація екскурсій на принципах сталого розвитку має на меті досягнення балансу між трьома ключовими сферами – економікою, суспільством і природою (табл. 1).

Таблиця 1

Організація екскурсій на принципах сталого розвитку

Сфера	Зміст сталого підходу	Переваги для Волині
Економічна	Розвиток малого бізнесу, зеленого туризму, місцевих ремесел; формування робочих місць у сільських громадах	Зростання доходів населення, пожвавлення підприємництва
Соціальна	Участь місцевих громад у туристичних проєктах, збереження культурної спадщини, освітні програми для гідів	Підвищення рівня зайнятості та соціальної інтеграції
Екологічна	Використання екологічних маршрутів, обмеження транспортного навантаження, екоосвіта туристів	Збереження природних ресурсів і біорізноманіття

Джерело: складено автором

Впровадження принципів сталого розвитку в організацію екскурсійної діяльності на Волині допоможе:

- збільшити кількість туристів при збереженні природного балансу;
- забезпечити зайнятість населення у сфері туризму та суміжних галузях;
- покращити імідж регіону як «екологічно відповідальної дестинації»;
- створити конкурентоспроможний туристичний продукт на міжнародному рівні.

Отже, Волинь має унікальні передумови для розвитку екскурсійної діяльності, яка базується на принципах сталого розвитку. Раціональне поєднання природних, культурних і людських ресурсів, екологічна свідомість,

підтримка місцевих ініціатив і використання сучасних технологій здатні перетворити регіон на потужний центр сталого туризму Західної України.

Ефективна організація екскурсійної діяльності з урахуванням сталості – це не лише економічна можливість, а й шлях до збереження ідентичності Волині, її культурного обличчя та природної унікальності.

Література.

1. Волинь унікальна. URL: <https://tourism.volyn.ua/tours3d> (дата звернення: 02.01.2026).
2. Лисюк Т.В., Ройко Л.Л., Білецький Ю.В. Цифрові інноваційні технології в секторі туризму України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-36> (дата звернення: 02.01.2026).
3. Лисюк Т.В. Екскурсійна діяльність як засіб популяризації мультикультурної історичної спадщини Волині. *Економіка та суспільство*. 2025. № 76. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6269> DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-76-53> (дата звернення: 02.01.2026).
4. Трофімук-Кирилова Т., Карпюк А. Популяризація туристичних та екскурсійних об'єктів релігійного туризму у Луцькій територіальній громаді. Міжрелігійний діалог та його вплив на суспільство, політику, бізнес, культуру : зб. матеріалів Міжнар. наук. конф. (Тернопіль, 13 жовтня 2021 р.) / під заг.ред.: О. Є. Гомотюк. Тернопіль : ФОП Осадца Ю. В., 2021. С. 234–239.

УДК 338. 48 (1-22) (477.44)

*Сологуб Юрій Іванович, к. геогр. н., доцент,
доцент кафедри туристичного та готельного бізнесу,
Сігалова Софія Олександрівна, здобувач,
бакалавр кафедри туристичного та готельного бізнесу,
Національний університет харчових технологій, м. Київ*

ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ В УКРАЇНІ

Нестабільність економічного та політичного середовища в Україні зумовлює потребу в ретельному вивченні динаміки регіональних туристичних

Наукове електронне видання

ГЕОГРАФІЯ ТА ТУРИЗМ

Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (15 січня 2026 р., м. Харків)

Матеріали подаються в авторській редакції.
Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори.

**Відповідальний за випуск Зеленько О.О.
Комп'ютерна верстка: Тагільцева Н.В.
Коректор: Лоцман П.І.
Фото обкладинки Муромцева Ю.І.**

Ум. друк. арк. 21,85

Державний вищий навчальний заклад
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
м. Харків, 61002
вул. Алчевських, 29.